

A VÁROSLAKÓK FOLYÓIRATA

Pro Cultura Urbis díj 2007

XLI. évfolyam, 12. szám

megjelenik minden hónap 15-én

Alapítva: 1945

I–III. évfolyam: 1945–1947

Szerkesztő: Némethy Károly,
Lestyán Sándor

IV–XXVI. évfolyam: 1966–1988

Szerkesztő: Mesterházi Lajos,
Fekete Gyula, Vargha Balázs,
Jávor Ottó, Szabó János

Főszerkesztő:

Buza Péter

Olvasószerkesztő:

Saly Noémi

Szerkesztőbizottság:

Angelus Róbert,**Bojár Iván András** (Épített világ),**Buza Péter, Hidvégi Violetta,****Kirschner Péter,****N. Kósa Judit** (publicisztika),**Saly Noémi,****Sándor P. Tibor** (archív fotó),**Török András**

(Simplicissimus Budapestje)

Facebook oldalunk szerkesztője:

Vadász Ágnes

A szerkesztés műhelye

a Nagy Budapest Törzsszaktal

A szerkesztőség levelezési címe:

1054 Budapest, Honvéd utca 3.

budapestfolyoirat@summa-artium.hu

www.budapestfolyoirat.hu

Kiadja a Summa Artium Nonprofit Kft.

Felelős kiadó: Török András

1054 Budapest, Honvéd utca 3.

Telefon és fax: 318-3938

Lapigazgató: Szűcs Andrea

A BUDAPEST partnere

a Városháza Kiadó

Kiadóvezető: Csomós Miklós

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

1088 Budapest, Szabó Ervin tér 1.

Telefon: 411-5000

Terjesztés: Magyar Posta

Reklamáció: 318-3938

Tördelés: Görög Gábor

Nyomdai munka: Pharma Press Kft.

1033 Budapest, Szőlőkert utca 4/a

Telefon: 577-6300, fax: 577-6362

ISSN: 1785-590X

Nyilvántartási szám: 2.2.4/237/2004

Címlapon:

Isten útjai

(2. oldal)

Fotó: RIC

A hátsó borítón:

Borzalmas, amit velünk tettek

(5. oldal)

BUDAPEST

a rendszerváltáskor döbbsen rá arra, amiről úgy negyven éven át nem volt tudomása: nem csak a József Attila-versben fordulhat elő, hogy emberek hálnak az utcán. Korábban mindazokat, akiket az általános lakáshiány, egy válás, egy függőség vagy a tizennyolc éves korban brutálisan megszakadó állami gondoskodás otthontalanná tett, valahogy elrejtette a rendszer. Munkásszállókra, tanácsi szükséglakásokba, kényszerelvonókra vagy épp kórházi elfekvőkbe terelte őket, így aztán akit mégis egy padon ért az este, azt nyugodt szívvel tessékkelhette odébb a rendőr, mondván, menjen most már haza, jóember.

A kilencvenes évek elején azonban ezek a hajléktalanok hirtelen az utcán találták magukat: állampolgári jogaik érvényesültek abban, hogy már nem lehetett csak úgy elküldeni őket, viszont pusztán frázissá üresedett a lakhatás joga. A társadalom képtelen volt a semmiből felépíteni azt az ellátórendszert, amely a hajléktalanság megannyi árnyalatát, az otthontalanság ezerféle igényét képes lett volna kezelni. Még darabra sem sikerült felépíteni negyed évszázad alatt egy olyan hálózatot, ahol mindenki ágyra lel, akinek egyébként nem lenne hol aludnia.

E hanyagság egyrészt érthető, hiszen az efféle ellátórendszer feneketlen kút, ráadásul az az állami, illetve önkormányzati vezetés, amely jelentős költségvetési összegek ráfordításával az elemi szintűnél jobb körülményeket alakít ki az intézményeiben, számolhat az állampolgári felhorgadással is, hogy ugyan már, az „ingyenélőknek” miért járna ez. Nem volt ez másként egy évszázaddal ezelőtt sem: a Bárczy István-féle népjóléti program keretében felépített, kétségkívül horribilis összegbe kerülő Dózsa György (akkor Aréna) úti Népszállót a kortársak érezhető élel „a szegénység luxuspalotájának” nevezték.

Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a Népszálló – a pompás építészeti kialakítás mellett – azért került olyan rettenetesen sokba, mert a megteremtői abból indultak ki: még a legszegényebbeknek is jár valamennyi privátszféra, és ezért aprócska, de egymástól elválasztott fülkéket alakítottak ki a fürdőkkel és étkezővel felszerelt épületben. Beszédes tény, hogy ma ez a tömb a hajléktalan társadalom vágyott luxusintézménye, hosszú várakozás után lehet elnyerni a jogot, hogy valaki beköltözhessek. Ami igen plasztikusan illusztrálja, vajon miért ódkodik ma sok száz hajléktalan attól, hogy harmincad- vagy ötvenedmagával aludják rossz levegőjű, tornaterem lakályosságú menedékhelyeken, ahonnan reggel a holmijával együtt teszik majd újra utcára, hogy estig elcsoszogjon valahogy, aztán újra sorban álljon a bebocsátásért vagy itt, vagy máshol.

Az utcai hajléktalanságról szólva egyértelmű fogalmi zavart érhetünk tetten. Van elég férőhely Budapesten, ahová éjszaka elvonulhatnak az otthontalanok? Pápiron igen, a valóságban talán. Megoldja ez a hajléktalanok gondját? Semmiképpen, hiszen ettől nappal még hajléktalanok maradnak, ha leülnek egy padra a motyójukkal, lényegében máris életvitelszerűen tartózkodnak a közterületen, tehát immár törvényt sértének. Az októberben bevezetett új rend arra jó – és ne becsüljük le ezt a szempontot –, hogy a frekventált budapesti közterek ismét hajléktalanmentesek legyenek, a Blaha Lujza tér környékének luxusállóiból kirajzó külföldiek ne essenek át az aluljáróban az ócska paplanokból eszkábált, mocskos és büdös vackokon. De ami nem látható, az attól még létezik.

A valós helyzet az, hogy egy hideg téli éjszaka a férőhelyhiány miatt ezen a télen is sok száz ember alszik majd a szabad ég alatt a fővárosban, igaz, nem a sétálóutcák boltajtóiban, hanem a külvárosok elhagyott romépületeiben és a kiserdőben. Olyan helyeken, ahol nem tartja rajtuk a szemét a már ismert szociális munkás, Mari néni nem adja oda az ebédmaradékot, ahogy szokta, nem esik le az ismerős járókelőktől pár forint, és ahol, ha nagy baj lesz, akkor sem találja meg őket a rendőr. És ez csak a kézközben lévő része a problémának. De közepes távolságban már ott vannak a rendszer letagadhatatlan hiányosságai: hogy már közpénzből finanszírozott fertőtlenítő állomás sincs Budapesten, az ellátó rendszer pedig úgy épül fel, hogy a TAJ-számával mindenki egyetlen szolgáltatást vehet igénybe egy nap.

Az otthontalan ember tehát dönteni kényszerül: aznap fürdene, mosna, enne, megőriztetné a csomagjait, vagy mégis inkább megpróbálná pótoltatni az elveszett személyijét. Gondoljunk csak bele, milyen szűkre szabott mozgástér ez, és akkor még nem beszéltünk arról, hogy aki valahogy eljut a hajléktalan-lét csúcscsaira, és a régi Népszállóból már kijár egy munkahelyre dolgozni, vajon hogyan képes visszakapaszkodni a valódi életbe? Hogy lesz havi százezre egy lakásbérletre, vagy hogy tud akár egy szobát szerezni, ahol a párjával és a kutyájával meghúzhatja magát, és a polgári lét legalsó grádicsain ugyan, de mégis, úgy élhet, ahogy mások?

Egy világvárosban tűrhetetlen az utcán fekvő emberek látványa. De ne feledjük azt se, hogy a pusztán tiltsánnál azért jóval többet tehetne hajléktalan polgártársaiért